

LILLESTRØM KOMMUNE
Postboks 313
2001 LILLESTRØM

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 20/00052-162

22.01.2025

Ark.: 326.12

Vedtak i navnesak 2021/489 – Olerud/Orderud med flere i Lillestrøm kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Lillestrøm kommune:

- **Olerud** gard 325
- **Olerud** bruk 325/1
- **Olerud** bruk 325/4
- **Olerud vannverk I** bruk 325/13
- **Olerud vannverk II** bruk 324/73
- **Olerudfeltet** bruk 325/15
- **Oleruddammen** tjern
- **Olerudåsen** ås
- **Olerudhytta** fritidsbolig
- **Olerud** grunnkrets

Kommunen er vedtaksmyndighet for adressenavnene som nå har skrivemåte *Orderudveien* og *Orderudlia*. Skrivemåten av primærnavnet (gårdsnavnet) skal være retningsgivende for disse adressenavnene.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble først tatt opp av Kartverket 16.04.2002 for tre stedsnavn i tidligere Sørums kommuner. Språkrådet sendte en foreløpig tilråding til Kartverket med kopi til Sørums kommuner 05.12.2011. Ved gjennomgang av dokumentene i 2021 viste det seg at saken ikke ble sendt til kommunen på lokal høring slik den skulle ha blitt i henhold til regelverket. Fordi saken ikke ble ferdig behandlet i første omgang, reiste Kartverket på nytt navnesak for stedsnavnet *Olerud/Orderud*, denne gangen også med avledede navn etter dagens regelverk. Navnesaken ble reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

www.kartverket.no

Kartverket Besøksadresse: Kartverksveien 21 Hønefoss Postadresse: Postboks 600 Sentrum, 3507 Hønefoss
Telefon: 08700 Telefax: 32 11 81 01 E-post: post@kartverket.no Organisasjonsnummer: 971 040 238

I *utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket.

Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn. Vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn, får heller ikke følger for skrivemåten av slektsnavn.

Hørings svar

Kartverket sendte saken til kunngjøring i Lillestrøm kommune i brev datert 03.11.2021, i tråd med § 8 i loven. I brev datert 02.10.2024 sendte kommunen de lokale uttalelsene til Språkrådet. Kommunen mottok hørings svar fra Per Orderud, som skriver: «Orderud navnet har blitt brukt i mange generasjoner og er godt innarbeidet. Jeg ser derfor ingen grunn til at det skal forandres. Jeg ønsker derfor at man skal fortsette å bruke det». Lillestrøm skriver at de støtter forslaget om skrivemåten *Orderud*.

Språkrådet har også innhentet opplysninger om uttale fra lokale informanter. Opplysningene ble videreformidlet av kommunens saksbehandler i e-post datert 06.11.2024:

«Jeg har forhørt meg med det lokale historielaget og ressurspersoner fra Sørumsand. De svarer følgende vedrørende uttale på Olerud/Orderud»:

Når det gjelder uttalen av steds- og familienavnet Orderud har jeg undersøkt litt herover. Broren min, født 1948, vokst opp Sørumsand. Jobba en del på gården Orderud i sin ungdom: sier alltid oLerud (med tykk L), både om steds- og familienavn. Nestleder i Bingen LMF, bor på S.sand uttaler i navnet i hovedsak med tydelig O- kan nok uttale med L når han henviser til familienavnet . Jeg uttaler alltid navnet med O, både om steds- og familienavn. Oppsummert: Begynnelsen av 1900-tallet: Far min f.1910 og hans generasjon uttalte alltid med L, både som steds- og familienavn. Samme generasjon i mer boklige- eller administrative yrker (slik jeg erindrer): med O (sorenskriveren, veterinæren, stasjonsmesteren). Krigsgenerasjonen og etter inntil ca 1970: både med L og O. Nyere tid: med O. Uttale med Å er har jeg aldri hørt uttalt i lokalmiljøet, det er nok en medie-uttale. Fikk feste under rettsprosessen etter Orderud-drapene, men aldri herover. Jeg kjenner jo til at familie og slekt for øvrig, både eldre og nåværende generasjon alltid er nøye med å uttale navnet med O.

Uttalen er oLerud med tjukk L. Det kan nok også uttales orderud da med O og ikke Å hvor Åen kommer fra veit jeg ikke».

Uttale og skriftradisjon

Skrivemåter på kart og i matrikkelen

SSR og Norgeskart har *Olerud/Orderud*, *Olerudåsen*, *Olerudhytta*, *Oleruddammen*, *Orderud Vannverk I*, *Orderud Vannverk II*, *Orderudveien* og *Orderudlia*. Økonomisk kartverk har *Olerud*, *Oleruddammen* og *Olerudhytta*. Norge 1:50 000 har *Olerud* (1952, 1970, 1978, 1990, 1999, 2007) og *Olerudåsen* (1970, 1978, 1990, 1999, 2007). Amtskart fra 1827, 1879, 1901 og 1919 har *Orderud*. Rektangelkart fra 1909, 1928, 1946 og 1958 har *Olerud*. Rektangelkart fra 1883 har *Orderud*. Rektangelmåling fra 1775, 1817 og 1871 har *Olerud*.

I 1838-matrikkelen er gårdsnavnet skrevet *Orderud*. I 1886- og 1904-matrikkelen er gårdsnavnet og bnr. 1, 2 og 4 skrevet *Olerud*, med merknaden «Alm. skr. Orderud». I matrikelutkastet fra 1950 er gårdsnavnet og bnr. 1 og 4 skrevet *Orderud*.

Eldre uttaleopplysninger

- *Norske Gaardnavne* har oppslagsformen *Olerud* og uttalen /ó`Lerú/. Eldre skrivemåter er *Olaffuerrudt*, *Oluffrudt* (cirka 1574), *Oullerudt* (1594) og *Orderud* (1666, 1723). «*Ólofaruð, af Kvindenavnet Ólof (Álof), jfr. Aas GN. 89. Den i senere Tid brugte skrivemaade Orderud er opkommet derved, at man, som ofte i de sidste Aarh., har troet det tykke l opstaaet af rd ogsaa, hvor det har været oprindelig l».
- Herredsregisteret (1941) har registrert uttalen /o`Læru/.
- Bustadnavnregisteret har registrert uttalen /o:`Læru/.

Nyere uttaleopplysninger (fra lokale informanter, videreformidlet av kommunens saksbehandler)

- Den lokale uttalen alltid med O-, og aldri Å-: «Uttale med Å er har jeg aldri hørt uttalt i lokalmiljøet, det er nok en medie-uttale. Fikk feste under rettsprosessen etter Orderud-drapene, men aldri herover».
- Både /oLæru/ (med O og tjukk L) og /orderud/ (med O og rd) er uttaleformer som blir brukt lokalt i dag. Ifølge opplysningene som ble videreformidlet fra kommunen er det spesielt personer født fram til ca. 1970 som alltid uttaler navnet med tjukk L, mens yngre personer kan uttale navnet med «rd».

Språkrådets tilråding

Språkrådet tilrår skrivemåten **Olerud** for alle de aktuelle navnene i brev datert 19.11.2024. Vi siterer noe av tilrådinga her:

«Ut fra kommunens opplysninger er det helt klart at den nedarvede uttalen /o`Læru/ fortsatt er i levende bruk. Navnet bør derfor skrives *Olerud* i samsvar med uttalen og navnets opphav. Eier ønsker imidlertid skrivemåten *Orderud* fordi den er innarbeidet, og derfor må man vurdere unntaksregelen i § 4 andre ledd i stedsnavnloven: «Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp. [...]»

«Etter en samlet vurdering mener vi at det ikke er grunnlag for å tilrå skrivemåten *Orderud*. Den er ikke i samsvar med navnets opphav, den har ingen entydig skriftradisjon, og den vil kunne føre til at den nedarvede, lokale uttalen endres på sikt. Vi tilrår derfor skrivemåten **Olerud**».

Se den vedlagte tilrådinga for flere detaljer.

Kartverkets vurdering

Skrivemåten *Orderud* har trolig dukket opp ved siden av skrivemåten *Olerud* på grunn av lydsammenfallet mellom *l* og konsonantsambandet *rd*. I mange dialekter kan både *l* og *rd* uttales som «tjukk L», f.eks. i ord som «gard» og «gul», «jord» og «sol». Stedsnavnet har opphav i kvinnenavnet Ólof/Álof (Ålov/Olov), og de eldste skrivemåtene viser til det (f. eks. *Olaffuerrudt*, *Oluffrudt* (cirka 1574), *Oullerudt* (1594)). Skrivemåter med *L* er brukt på kart gjennom historien. Likevel ser vi at skrivemåten med *rd* også har vært brukt lenge, tidligst i 1666, og at den er innarbeidet lokalt. Det ser ut til at lokalmiljøet er klar over problemstillingen rundt de to skrivemåtene, se f.eks. *Sørum bygdebok b. 6: Søndre del av Blaker. s. 44 – 46 (2018)*:

Gardsnavnet har både *Orderud* og *Olerud* som godkjente navneformer. Kartverket anbefaler forma *Olerud*, og det er også den forma som er brukt i den gamle bygdeboka *Aurskog og Blaker*. Vi har allikevel valgt å bruke forma *Orderud* fordi den er godt innarbeidet i lokalsamfunnet og finnes blant annet i *Orderudfeltet*, *Orderudvegen* og *Orderudlia*. Navnet er et rud-navn fra høg-middelalderen, der første leddet er kvinnenavnet Ólof. Gammal uttale var *Oleru'* med tjukk *l*.

I henhold til stedsnavnloven § 4 skal skrivemåten av stedsnavn ta utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen. Dette taler sterkt for skrivemåten *Olerud*. Uttalen /oLeru/ med tjukk *L* er oppgitt i eldre oppslagsverk som *Norske Gaardnavne*, *Herredsregisteret* og *Bustadnavnregisteret*, og denne uttalen er også brukt av mange i dag (jf. opplysninger fra kommunen). Det er først i nyere tid at uttalen med *rd* har dukket opp ved siden av den tradisjonelle uttalen. Selv om både *Orderud* og *Olerud* er skrivemåter med lang og innarbeidet skriftradisjon, er det helt klart at bare *Olerud* i tråd med den nedarvede lokale uttalen.

Forvekslingen mellom *l* og *rd* i dette navnet finner vi også andre steder i landet. Et eksempel er gårdsnavnet *Olerud* i Marker kommune. Opphavet er mannsnavnet Óli, men stedsnavnet har likevel blitt skrevet med *rd* (Ordirud 1593, Orderø 1626 og Orderud 1723). Et annet eksempel er gården *Orrerud* i Enebakk. Opphavet er orri 'orrhane', men også dette navnet har blitt skrevet med *rd* (Orud 1594, Orderud 1666 og 1723). Oluf Rygh skriver i en merknad til gårdsnavnet *Olerud/Orderud* i Indre Østfold: «Formen Orde- med *rd* er oppkommet ved en ikke sjelden Misforstaalelse af det tykke *l*; man gjengav i senere Tid hyppigt denne Lyd med *rd*, ogsaa hvor den ikke var opstaaet deraf, fordi den ofte var det» (Norske Gaardnavne, bd. 1, s. 12). Denne feilaktige skrivemåten kan nok ha forplantet seg slik at vi i dag finner forskjellige skriftformer om hverandre. I dette tilfellet er *Olerud* den rette skrivemåten med tanke på navnets opphav.

Både Lillestrøm kommune og Per Orderud skriver i høringssvarene sine at de ønsker skrivemåten *Orderud*. Stedsnavnloven § 4 andre ledd sier: «Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp». Kartverket har derfor vurdert om det er grunnlag for å velge skrivemåten *Orderud* her, ettersom den er ønsket og innarbeidet lokalt ved siden av *Olerud*.

Når denne «unntaksregelen» skal vurderes, skal alltid forskriften § 1 fjerde ledd tas med i vurderingen:

- a. om skrivemåten kan medverke til at meningsinnholdet i namnet ikkje kjem tydeleg fram
- b. om skrivemåten kan endre den nedervde lokale uttalen av namnet
- c. kor lang og dominerande tradisjon skrivemåten har på namneobjektet
- d. kor stor semje det er om skrivemåten lokalt

Kartverket vurderer hvert av punktene slik:

- a) Skrivemåten *Olerud* viser tydeligere til navnets opphav. Selv om Ålov/Olov ikke er et mye brukt kvinnenavn lenger, er det hensiktsmessig å velge en skrivemåte som i alle fall ikke skygger direkte for meningsinnholdet, slik *Orderud* vil kunne gjøre.
- b) Det er ikke tvil om at skrivemåten *Orderud* på sikt vil kunne endre den nedarvede lokale uttalen til «Årderu». Dette ser vi allerede tegn til, jf. merknad kommunen har fått inn: «*Uttale med Å er har jeg aldri hørt uttalt i lokalmiljøet, det er nok en medie-uttale. Fikk feste under rettsprosessen etter Orderud-drapene, men aldri herover*».
- c) Både *Olerud* og *Orderud* har lang skrifttradisjon på kart og i matrikler. Vi ser at lokale historiebøker o.l. bruker *Orderud* i noe større grad enn *Olerud*, men her er det variasjon. Det er ikke grunnlag for å si at tradisjonen for skrivemåten *Orderud* er dominerende.
- d) Vi har ikke så stort grunnlag for å si noe om lokale ønsker. Det kom kun ett høringsinnspill, som er støttet av kommunen. Men med den informasjonen vi har, tolker vi det slik at *Orderud* er mest ønsket lokalt.

Språkrådet har også gjort en vurdering av disse punktene, og Kartverket stiller seg bak det Språkrådet skriver. Se den vedlagte tilrådinga for flere detaljer.

Kartverket finner ikke grunnlag for å velge skrivemåten *Orderud*. Den er ikke i samsvar med verken den nedarvede lokale uttalen eller med navnets opphav. Vi vil særlig legge vekt på punkt b) over: det er ikke tvil om at skrivemåten *Orderud* vil kunne føre til at den nedarvede, lokale uttalen endres. Dette er et tungtveiende argument som gjør at det er vanskelig å velge en annen skrivemåte enn *Olerud*.

Kartverket vedtar skrivemåten **Olerud** for gård 325 og i alle de identiske og avledede navnene. Når det gjelder bruk 325/13 har vi blitt gjort oppmerksomme på at skrivemåten «vannaski» skyldtes en feilskrivning, og den har blitt rettet til «vannverk».

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, f.eks. med notis i lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt. **I denne saken gjelder det adressenavnene *Orderudveien* og *Orderudlia*.**

Når det er gjort vedtak om adressenavn, adressetilleggsnavn og grunnkretskretsnavn, skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se

saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
                  [Forskrift om stadnamn](#)
                  [Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Med vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonsleder

Helle Janss Haugli
saksbehandler

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi: SPRÅKRÅDET
                  Per Orderud

Vedlegg: Språkrådets tilråding